

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การดำเนินการกับเงินหรือสิ่งของต้องห้ามที่ผู้ต้องขังนำเข้ามา
และเก็บรักษาไว้ในเรือนจำหรือกรณีที่ตรวจค้นได้ภายในเรือนจำ
ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๕๓๙

กรมราชทัณฑ์ได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๗๑๑/๒๕๓๘ ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กรมราชทัณฑ์มีปัญหาในการพิจารณาเรื่องอำนาจตามกฎหมายราชทัณฑ์ กรณีการดำเนินการจัดการในเรื่องเงินและสิ่งของต้องห้ามที่เจ้าพนักงานเรือนจำตรวจค้นและยึดได้จากผู้ต้องขังที่ฝ่าฝืนนำเข้ามาและเก็บรักษาไว้ในเรือนจำ อันเป็นความผิดตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๕๓๙ หรือในกรณีที่ไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดได้ หากผู้บัญชาการเรือนจำใช้อำนาจตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฯ ลงโทษทางวินัยกับผู้ต้องขังแทนการส่งตัวดำเนินคดี หรือในกรณีเงินหรือสิ่งของต้องห้ามที่พบในเรือนจำแต่ไม่อาจหาตัวผู้กระทำความผิดได้ ผู้บัญชาการเรือนจำจะสามารถริบทรัพย์สินดังกล่าวเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฯ หรือตามกฎหมายอื่นใดได้หรือไม่ รวมทั้งจะมีวิธีการดำเนินการอย่างไร กรมราชทัณฑ์จึงขอหารือตามประเด็นข้างต้น ทั้งนี้ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติและแจ้งเวียนให้เรือนจำหรือทัณฑสถานทั่วประเทศทราบต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมราชทัณฑ์ โดยมีผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (กรมราชทัณฑ์) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า ข้อหารือดังกล่าวเกี่ยวกับกรณีที่เจ้าพนักงานเรือนจำตรวจค้นและยึดเงินและสิ่งของต้องห้ามได้จากผู้ต้องขังที่ฝ่าฝืนนำเข้ามาและเก็บรักษาไว้ในเรือนจำอันเป็นความผิดตามมาตรา ๔๕^๑ แห่ง

ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๑/๑๒๒๓ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๑ มาตรา ๔๕ ผู้ใดเข้าไปในเรือนจำโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ดี หรือบังอาจรับจากหรือส่งมอบแก่ผู้ต้องขัง นำเข้ามาหรือเอาออกไปจากเรือนจำซึ่งเงินหรือสิ่งของต้องห้ามโดยทางใด ๆ อันฝ่าฝืนระเบียบหรือข้อบังคับของเรือนจำก็ดี ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรือนจำหรือกรมราชทัณฑ์ ให้เพิ่มโทษเป็นทวีคูณ

เงินและสิ่งของต้องห้ามที่นำเข้ามาในเรือนจำโดยฝ่าฝืนบทมาตรานี้ ให้ริบเป็นของแผ่นดิน

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ หากผู้บัญชาการเรือนจำใช้อำนาจตามมาตรา ๓๗^๒ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฯ ลงโทษทางวินัยกับผู้ต้องขังแทนการส่งตัวดำเนินคดี หรือกรณีที่ไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๔๕^๓ ได้ ผู้บัญชาการเรือนจำจะสามารถริบทรัพย์สินดังกล่าวเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๓๙^๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฯ หรือตามกฎหมายอื่นใดได้หรือไม่ รวมทั้งจะมีวิธีการดำเนินการอย่างไร นั้น เนื่องจากการริบทรัพย์สินให้เป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๓๙ ไม่ได้เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญา แต่เป็นการริบโดยเหตุที่นำทรัพย์สินซึ่งเป็นสิ่งของต้องห้ามเข้ามาหรือเก็บรักษาไว้ในเรือนจำโดยมิได้รับอนุญาต และเมื่อพิจารณามาตรา ๔๐^๕ ซึ่งเป็นการริบทรัพย์สินของผู้ต้องขังที่ตกค้างอยู่ในเรือนจำ จะเห็นได้ว่าการริบให้เป็นของแผ่นดินในหมวด ๙ ทรัพย์สินของผู้ต้องขัง ตามมาตรา ๓๙ และมาตรา ๔๐ โดยใช้คำว่า “ให้ริบเป็นของแผ่นดิน” นั้น มีความหมายแต่เพียงว่าให้ตกเป็นของแผ่นดิน การริบดังกล่าวจึงไม่เป็นการลงโทษในทางอาญา ซึ่งแตกต่างจากการริบเงินและสิ่งของต้องห้ามให้เป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ ที่เกิดจากการกระทำความผิดในทางอาญา การริบตามมาตรา ๔๕ จึงเป็นการลงโทษในทางอาญา เนื่องจากมาตรา ๔๕ วรรคสาม ไม่ได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใด จึงต้องขอให้ศาลสั่งริบเป็นของแผ่นดิน

ตามประเด็นที่หารือกรณีที่เจ้าพนักงานเรือนจำตรวจค้นและยึดเงินและสิ่งของต้องห้ามได้จากผู้ต้องขังที่ฝ่าฝืนนำเข้ามาและเก็บรักษาไว้ในเรือนจำอันเป็นความผิดตามมาตรา ๔๕^๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ หากผู้บัญชาการเรือนจำใช้อำนาจตาม

^๒ มาตรา ๓๗ ในกรณีที่ผู้ต้องขังได้กระทำความผิดอาญาขึ้นภายในเรือนจำ และความผิดนั้นเป็นเพียงลหุโทษ หรือความผิดต่อมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินของเรือนจำก็ดี ฐานพยายามจะหลบหนีก็ดี แทนที่จะนำเรื่องขึ้นเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการสอบสวนหรือฟ้องร้องตามกฎหมาย ให้ผู้บัญชาการเรือนจำมีอำนาจวินิจฉัยลงโทษฐานผิดวินัยตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้

ข้อความตามมาตรานี้ไม่ตัดสิทธิของเอกชนที่จะเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาหรือคดีแพ่งตั้งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

^๓ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^๔ มาตรา ๓๙ ทรัพย์สินซึ่งผู้ต้องขังนำเข้ามาหรือเก็บรักษาไว้ในเรือนจำโดยมิได้รับอนุญาตเพื่อการนั้นโดยชอบจากเจ้าพนักงานเรือนจำ ถ้าเป็นสิ่งของต้องห้ามตามมาตรา ๔๕ ให้ริบเป็นของแผ่นดิน ถ้าเป็นสิ่งมีสภาพเป็นของสละเสียได้หรือเป็นของอันตรายหรือโสโครก ให้เจ้าพนักงานเรือนจำทำลายเสีย

สิ่งของอันจะเก็บรักษาไว้ในเรือนจำไม่ได้เนื่องจากขนาด น้ำหนัก หรือสภาพ และผู้ต้องขังไม่สามารถจะฝากไว้แก่บุคคลภายนอกได้นั้น อาจทำลายหรือขายทอดตลาดเสียได้ เงินที่ขายได้นั้นให้เก็บไว้ให้แก่ผู้ต้องขัง

^๕ มาตรา ๔๐ ทรัพย์สินของผู้ต้องขังที่ตกค้างอยู่ในเรือนจำ ให้ริบเป็นของแผ่นดินเสีย ในกรณีต่อไปนี้

๑. ผู้ต้องขังหลบหนีพ้นกำหนดหนึ่งปีนับจากวันหลบหนี

๒. ผู้ต้องขังถูกปล่อยตัวแล้วไม่รับทรัพย์สินหรือรางวัลของตนไปภายในกำหนดสามเดือนนับจากวันปล่อยตัว

^๖ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

มาตรา ๓๗^๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฯ ลงโทษทางวินัยกับผู้ต้องขังแทนการส่งตัวดำเนินคดีแล้ว การดำเนินการกับเงินและสิ่งของต้องห้ามที่ยึดได้ จะต้องดำเนินคดีในทางอาญาโดยริบเงินและสิ่งของต้องห้ามเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ วรรคสาม ไม่สามารถนำมาตรา ๓๙^๔ มาใช้บังคับได้ ด้วยเหตุนี้ ถ้ากรมราชทัณฑ์ประสงค์จะให้มีการริบเงินและสิ่งของต้องห้ามที่ยึดได้ ย่อมต้องดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องขังซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด และขอให้ศาลริบเงินและสิ่งของต้องห้ามเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ วรรคสาม โดยผู้บัญชาการเรือนจำไม่ใช่อำนาจวินิจฉัยลงโทษผู้ต้องขังฐานผิดวินัยตามมาตรา ๓๗

สำหรับกรณีที่มีการกระทำความผิดตามมาตรา ๔๕ แต่ไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดได้ก็ต้องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้บัญชาการเรือนจำจึงไม่สามารถริบทรัพย์สินดังกล่าวเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฯ ได้ ส่วนการริบตามกฎหมายอื่นนั้น เห็นว่า โดยที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการริบเงินและสิ่งของต้องห้ามเป็นของแผ่นดินไว้แล้ว จึงไม่ต้องพิจารณากฎหมายอื่นอีก และวิธีการริบตามมาตรา ๔๕ นั้น เนื่องจากมาตรา ๔๕ วรรคสาม ไม่ได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใด จึงต้องขอให้ศาลสั่งริบเป็นของแผ่นดิน

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤศจิกายน ๒๕๕๒

^๓ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๔, ข้างต้น